

Forord

Mit budskab i denne bog er enkelt: Børn og voksne kommer til at leve det bedste liv, når Gud og næsten er i centrum. Derfor skal også børneopdragelsen styres af dette fokus.

Det betyder ikke, at det bliver et let og komfortabelt liv, for der er faktisk en del smerte og kamp i at fokusere på Gud og næsten. Men jeg hævder, at det på den lange bane alligevel er det bedste.

Det betyder heller ikke, at børn og voksne ikke må tage hånd om sig selv. Eller gøre noget til glæde for sig selv. Tværtimod. Et menneske må have sundt og helt *selv* for at have sunde og gode relationer til Gud og næsten. Men det modsatte gælder også: Når Gud og næsten kommer i fokus, er det en stor hjælp til at finde sig selv og få glæde i livet.

Det med Gud og næsten er imidlertid udfordret af alt det andet, der kæmper om pladsen i centrum af vores liv: Karrieren, præstationerne, underholdningen, vores image, kontrol, penge og alle de ting, vi omgiver os med. Kort sagt: Mig selv og de moderne afguder.

Derfor er dette en polemisk bog. Jeg kan ikke gå i brechen for Gud og næsten, når vi skal opdrage børn, uden at sige noget om det, der så *ikke* skal være i centrum. Alt det andet ødelægger nemlig livet, hvis det kommer i centrum, mens det kan blive til noget godt for os, hvis det rykker fra centrum til periferien. Når Gud og næsten er det vigtigste, bliver alt det anden højst næstvigtigst.

Så lad os skifte fokus – til en opdragelse med Gud og næsten i centrum.

Bogens målgruppe er kristne forældre, lærere på kristne skoler, pædagoger i kristne institutioner samt kirkelige børne- og ungdomsmedarbejdere. Uafhængigt af om man er katolik, pinseven eller lutheraner, for det med Gud og næsten er fælles kristent stof.

Men selv om det ligger i den fælles kristne bagage, har vi ikke bragt det tilstrækkelig i spil i opdragelsen. Det skyldes blandt andet, at sekulariseringen, som også kristne opdragere er under stærk, men usynlig indflydelse af, fører os bort fra Gud og næsten henimod det modsatte: De moderne afguder (fx forbrug og underholdning) og mig selv (fx mine drømme og behov på andres bekostning).

Jeg mener, at kristne opdragere i langt højere grad, end tilfældet er, bør lade sig udfordre og inspirere af, at meningen med livet ikke samler sig omkring de moderne afguder og mig selv. Men omkring Gud og næsten, hvilket altså på ingen måde udelukker min egen glæde.

I virkeligheden er dette udfordrende og inspirerende for *alle* opdragere. I bogen argumenterer jeg derfor også for, at det *almenmenneskeligt* set er bedst for børn at få det ind med modermælken, at der er en Gud over os og en næste ved siden af os.

Det betyder så også, at troende opdragere med stor frimodighed skal fastholde Gud og næsten i opdragelsens rum. Også over for ikke-troende. Vel vidende, at de er på livets side, fordi der ikke gives noget bedre liv end det, hvor Gud får ære af os, og medmennesker får gavn af os; selv om vi kun *ufuldkomment* realiserer det.

Jeg ønsker altså også med denne bog at gøre kristne opdragere stolte over deres kristne tro som et stort pædagogisk potentiale, og at gøre ikke-troende opdragere nysgerrige og interesserede. Jeg mener nemlig, at det går ud over levende mennesker, når vi mister fokus på Gud og næsten. Især når vi taler om opdragelse.

Kombinationen af Gud og næsten kan især skabe den sunde realisme (kapitel 2), autoritet (kapitel 3), krop (kapitel 4) og ånd (kapitel 5), som mange andre opdragelses-kompasser mangler.

Der er forskel på at være forælder, lærer, pædagog, klubleder eller noget femte. Men på hver sin måde har de med opdragelse at gøre. Her samler jeg mig om det, som er fælles, nemlig det overordnede *mål* for opdragelsen, og jeg giver eksempler fra de forskellige arenaer på, hvad det indebærer, at vi har en Gud over os og en næste ved vores side.

Når en del kristne er tilbageholdende med at lade Gud optræde i det pædagogiske rum, skyldes det mindst fire ting: 1) Vi er ikke vant til det i Danmark. 2) Vi har en – begrundet – ængstelse for religiøs ekstremisme, hvor Gud bliver en form for moralsk trumf i opdragelsen. 3) En del opdragere har falske billeder af Gud i deres livsbagage. De har fx oplevet, at deres forældre misbrugte Gud i børneopdragelsen. Derfor er de bange for at ”gøre ham synlig” over for deres egne børn. 4) Den øgede sekularisering, hvor Gud og det religiøse udgrænses til særlige subkulturer og sfærer.

Disse fire begrundelser for *ikke* at trække Gud ind i det pædagogiske rum er samtidig min begrundelse for at gøre det: 1) Det er godt, at vi af og til – også i vores tænkning og praksis vedrørende opdragelse – bryder med vanerne. 2) Netop for at undgå den religiøse ekstremisme er det vigtigt at kunne tale om Gud på en *legitim* måde i det pædagogiske rum. 3) Det er ikke de falske billeder af Gud, der skal være plads til, men de sande og troværdige. 4) Den gennemførte sekularisme, hvor Gud og det religiøse udgrænses til særlige subkulturer og sfærer, skal demaskeres som en uholdbar og gold konstruktion.

Men Gud og næsten kommer aldrig i centrum for børnene, hvis de ikke er det for de voksne. Al børneopdragelse er først og fremmest voksenopdragelse. Derfor udfordrer de følgende sider os voksne til at leve, så børn ved at være sammen med os finder ind i det gode liv med en Gud over os og en næste ved vores side. Det er det vigtigste.

Vi har imidlertid også brug for nogle gode ideer til, hvordan det helt praktisk kan gøres. Dem finder du også her.

Bogen handler med andre ord om første led i den basale pædagogiske treklang: Mål, indhold og metoder. Den handler om *målet* for opdragelsen. Det overordnede mål, som alle de underordnede mål må kunne føres tilbage til.

Dermed rører vi ved et af de store eksistentielle spørgsmål: Hvad er meningen med livet? Svaret på det spørgsmål ligger tæt på spørgsmålet om opdragelsens overordnede mål.

Bogen er et forsøg på at vise, hvor potent, inspirerende og provokerende Gud og næsten er som retningsangivelse eller mål for livet – og dermed for opdragelsen.

Desuden er målet styrende for indholdet og metoderne. Målet bliver diffust og ligegyldigt, hvis ikke det viser sig i et indhold og nogle metoder. Derfor vil jeg på de følgende sider også slå de to andre toner i den pædagogiske treklang an.

Jeg har tre forbehold, der er så vigtige, at de skal nævnes her på bogen første sider:

1. Når jeg slår til lyd for, at Gud og næsten skal være i centrum, er det ikke, fordi jeg tror, det bliver ”paradis på jord”. Slet ikke. Dertil er min egen og mine medmenneskers modvillighed imod Gud og næsten alt for stor. Men for nu at sige det på jysk, er jeg overbevist om, at det bliver ”mindre slemt” at leve som mennesker, end hvis vi overgiver os til mig selv og afguderne.

2. Ingen af os realiserer tilnærmelsesvis det med at leve med Gud og næsten i centrum. (Det er derfor, vores behov for en frelser – Jesus Kristus – er så umådeligt stort.) Men selv om det kun bliver ufuldkomment og halvhjertet, er Gud og næsten nu alligevel det bedste mål for livet og børneopdragelsen.

3. Når alt kommer til alt, er det med at leve til Guds ære og til gavn for næsten ikke noget, vi kan *opdrage* til. Ja, det vil sige: Vi kan til en vis grad opdrage os selv og vores børn til det med at være til gavn for næsten. Men ikke til at ære Gud. Ham bliver vi dybest set kun til ære for ved opgave alle vores egne forbedringsprojekter og modtage hans nåde. Vi kalder det *at tro på Jesus Kristus*. Troen skabes imidlertid ikke ved vores håndkraft. Den skabes ved Åndskraft, altså ved Helligånden, der gennem Guds ord og sakramenterne føder og nærer troen hos både børn og voksne. Derfor handler det med Gud og næsten også om dåb, forkyndelse, nadver og oplæring i den kristne tro. Det kommer jeg – meget kortfattet – ind på i bogens sidste kapitel.

Bogen er skrevet for både teoretikere og praktikere, som er med på ”en tur i helikopteren” for at se opdragelsens rejse i et større perspektiv. Dens anliggende er at give bud på en kurs at følge og et mål at stræbe imod, der er til gavn og glæde for børn og voksne.

Hillerød i februar 2017
Carsten Hjorth Pedersen